МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник присвячений
75-й річниці
Рівненського державного гуманітарного університету

Наукові записки РДГУ

Випуск 26

Рівне – 2015

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
Головний редактор:
Постоловський Руслан, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).
Заступник головного редактора:
Шелюк Людмила, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).
Відповідальний редактор:
Шеретюк Валерій, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).
Члени редколегії:
Жилюк Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Острог).
Киридон Алла, доктор історичних наук, професор (м. Київ).
Соммер Ханна - доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор. (м. Жешув)
Степанков Валерій, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).
Стоколос Надія, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).
Троян Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Київ).
Фісанов Володимир, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).
Чухліб Тарас, доктор історичних наук (м. Київ).
Швецова-Водка Галина, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).
Шугаєва Людмила, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

ISBN 978-617-601-146-0

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 28 листопада 2015 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

ISBN 978-617-601-146-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

УДК 070(09)(477.82)«XVIII-XIX»

І. Мілясевич

ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ» (КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Аналізується початковий період історії головного релігійного періодичного видання Волинської губернії XIX – початку XX століття – журналу «Волынские епархиальные ведомости»; висвітлені невідомі аспекти його діяльності, зокрема книгознавчий та бібліографічний.

Ключові слова: *періодичні видання, Волинь, історія, краєзнавство, кінець XIX – початок XX століття.*

The initial stage history of principal religious periodical press of Volyn province at the XIX – the beginning of XX century – magazine «Volynskie eparhialnie vedomosty» are analyzed; the article deals with obscurity aspects its activities, including bibliologys and bibliographys.

Key words: *periodicals, Volyn, history, regional history, the end of XIX – the beginning of XX century.*

«Волынские епархиальные ведомости» були першим журналом, який видавався на території історичної Волині (Почаїв, 1867 – 1907; Житомир, 1908 – 1918). Протягом п`ятидесяти років це видання було не тільки офіційним органом Волинської єпархії, але й активно впливало на серце і розум освіченої волинської публіки.

Історія цього журналу більш-менш досліджена, порівняно з іншими періодичними виданнями Волині. Його загальну характеристику чи відомості про окремі аспекти функціонування знаходимо у монографіях А. Бойко [1], С. Жилюка [2], І. Мілясевич [3]; статтях та тезах Т. Волянюк [4], О. Кошель [5], Л. Дениско [6], М. Левчук [7], Н. Сарапин, Н. Сидоренко [8] та ін. Останнім часом почали навіть публікуватися дослівні плагіати окремих досліджень, наприклад стаття В. Лукащук [9]. Проте, незважаючи на чисельність опублікованих робіт у піввіковій історії «Волынских епархиальных ведомостей» є ще чимало білих плям та дискусійних питань. Тому мета цієї статті - частково заповнити лакуни у дослідженні початкового етапу історії журналу та розкрити невідомі аспекти його діяльності, зокрема книгознавчий та бібліографічний.

Цікава історія заснування часопису викладена у публікації С. Рункевича, вміщеній у «Православной богословской энциклопедии», виданій ще у 1902 р. [10]. Згідно з нею волинський єпископ Агафангел звернувся до Синоду з клопотанням про дозвіл видання єпархіальних відомостей, головна мета яких полягала у пожвавленні єпархіального діловодства. Видання було дозволене наказом Синоду від 16 грудня 1866 р.

Редакція журналу повинна була знаходитись при духовному училищі у м. Житомир, були призначені редактори і цензори, перший номер планувався до видання 1 липня 1867 р. Редакцією вже був підготовлений матеріал для перших номерів, придбаний папір, заключені договори з типографією і поштою. Залишалося тільки надрукувати перший номер і розіслати його. Але цей номер не вийшов ні в липні, ні в серпні місяці. Причина цього явища в статті С. Рункевича пояснюється не конкретно: «Причина такой неисправности заключалась в том, что по недостатку в г. Житомир всех средств, необходимых для своевременного издания «Ведомостей», оказалось невозможным издавать оные в этом городе» [10, с. 800]. Яких саме засобів не вистачало в губернському місті для видання журналу залишається лише здогадуватися. Переміщення єпархіального органу у повітовий Кременець, який володів значно меншими матеріальними ресурсами і гіршою поліграфічною базою, можна пояснити хіба тим, що це місто мало значно вищий інтелектуальний потенціал, сконцентрований у Волинській духовній семінарії. Тому не випадково єпархіальне начальство запропонувало саме викладачам семінарії видавати цей журнал.

Загальним зібранням членів семінарського правління і наставників семінарії першими редакторами журналу були призначені три викладачі: ієр. Акакій, Микола Петров і Віктор Прозоровський, а цензорами – ректор семінарії архімандрит Рафаїл та вчитель Петро Бєляєв. Перші редактори журналу були ще досить молоді, але високоосвічені і енергійні люди. Декілька слів про них.

Микола Іванович Петров – публіцист, журналіст, історик української літератури, етнограф, історик церкви. Після закінчення Київської духовної академії працював викладачем словесності, латинської мови, логіки у Волинській духовній семінарії; був секретарем правління семінарії. У той час, як він увійшов до складу фундаторів-редакторів «Волынских епархиальных ведомостей», йому було всього 27 років. У 30-річному віці був обраний на посаду доцента Київської духовної академії, а в 36-річному віці отримав ступінь доктора богослів'я і посаду професора у цій академії. Був редактором «Киевских епархиальных ведомостей», співпрацював з такими відомими київськими часописами як «Киевлянин», «Киевская старина», «Киевский телеграф», «Исторический вестник» тощо. Займався дослідженням історії православної церкви, української літератури та етнографії. Автор 370 наукових праць. Був фундатором і секретарем церковно-археологічного товариства при Київській духовній академії, членом-фундатором і почесним членом Історичного Товариства преподобного Нестора Літописця, а вже в похилому віці – дійсним членом новоствореної у 1918 р. Української академії наук.

Ієр. Акакій (Олександр Іванович Заклинський) – вчений-богослов, кандидат богослів'я. Закінчив Псковську духовну семінарію, навчався в Санкт-Петербурзькій духовній академії, але у 1856 р. постригся у монахи. У 1858 – 1863 рр. зробив турне по святих місцях православного сходу: відвідав гору Афон, Єрусалим, Назарет, побував майже в усіх православних монастирях. Довго працював над кандидатською дисертацією з рукописами в бібліотеках Афін. 20 травня 1864 р. йому присвоєно ступінь кандидата богослів'я. З 1867 по 1890 р. працював у Волинській духовній семінарії (з 1867 р. – викладач богослів'я, з 1877 р. – викладач французької мови, з 1886 р. – помічник ректора і викладач пастирського богослів'я). З 1891 р. – єпископ Єлісаветградський, з 1894 р. – єпископ Єнісейський і Красноярський.

Бєляєв Петро Іванович був редактором журналу понад 30 років. Закінчив Ярославську духовну семінарію, Московську духовну академію. З 1866 р. працював у Волинській духовній семінарії викладачем цивільної історії, грецької мови і російської історії, входив до Правління семінарії, деякий час був інспектором семінарії.

З 1867 по 1868 рік – цензор «Волынських епархиальных ведомостей», з серпня 1868 р. – помічник редактора, а з 1871 р. – відповідальний редактор цього часопису. Діяльність П. Бєляєва як редактора журналу дуже високо цінували сучасники, зокрема історик Волинської духовної семінарії М. Теодорович пише «…более тридцати лет редактирует с отличным успехом, поставив эти «Ведомости» на такую высоту, что по количеству сообщаемого ими оригинального материала, особенно по местной истории, они по отзыву журналистики и духовной, и светской занимают первое место в ряду прочих епархиальных органов империи» [11, с. 875].

Інші редактори мали не менші заслуги і не менш цікаві біографії. Я навела біографічні дані деяких з них лише для того, щоб переконати читачів у тому, якими високоосвіченими людьми були редактори кременецької редакції часопису.

У той час Волинська духовна семінарія була духовним і інтелектуальним центром Волинської єпархії. Тут працювали високоосвічені кадри, багато з них згодом стали видатними українськими вченими не тільки у галузі богослів'я і церковної історії, але й філології, етнографії, історії, правознавства, громадськими та освітніми діячами, засновниками різних наукових товариств. Перу викладачів Волинської духовної семінарії належать найвидатніші історико-краєзнавчі праці XIX століття, які стали підґрунтям для наукових розвідок сучасних краєзнавців і безцінним джерелом для різноманітних волинезнавчих студій. Базою наукової і освітньої діяльності викладачів семінарії була багатюща бібліотека, історія створення та фонд якої описані у публікаціях автора [12, 13].

Тому «Волынские епархиальные ведомости», хоча і були заплановані як офіційний орган Волинської єпархії, видавалися не у Житомирі, де знаходилась єпархіальна кафедра, а в Кременці, де знаходився визначний освітній і інтелектуальний центр єпархії (в усіх інших випадках «єпархіальні відомості» в Україні видавалися в адміністративних центрах єпархій) [див. 14, 15, 16].

Викладачі Волинської духовної семінарії були не тільки засновниками цього журналу, вони визначили шляхи його розвитку та сформували обличчя. Саме завдяки їм неофіційна частина «Волынских епархиальных ведомостей», особливо в перші десятиріччя їх існування, була перетворена у надзвичайно цікавий журнал, що поєднував інформаційні, освітні і популяризаторські функції. Неофіційна частина становила приблизно 2/3 обсягу часопису, що свідчило про її вагомість. Крім єпархіального літопису та єпархіальної хроніки, тут друкувалися цікаві історико-краєзнавчі та етнографічні праці, проблемні статті з педагогіки, розвідки з археографії та книгознавства, поради з народної медицини і сільського господарства. Розумно продумана тематика неофіційної частини дозволяла православним священикам бути в курсі поточних подій, підвищувати свій освітній рівень, збагачувати ерудицію, вчитись подавати допомогу іншим у будь-яких формах.

Кому адресувався єпархіальний орган? Вважаємо, що основною читацькою аудиторією журналу було духовенство. Ми не можемо погодитись з дослідницею А. Бойко, яка у своїй монографії [1] стверджує, що «єпархіальні відомості» були «...розраховані на велику аудиторію – народні маси ... служили православній церкві як один із найважливіших чинників формування суспільної думки широких верств населення» [1, с. 71]. Духовенство було основним адресатом журналу. Про це свідчить структура журналу і його зміст. Основним завданням офіційної частини, як вже зазначалось, було полегшити духовенству знайомство з обов'язковими для нього постановами єпархіального начальства, які до цього повідомлялися, переважно, на з'їздах духовенства і тому не могли бути доведеними до всіх з максимальною точністю. Багато інформації, потрібної тільки священникам, було і в неофіційній частині: пояснення православного богослужіння, виклад церковних правил і законів про службові обов'язки єпархіального духовенства, поточні єпархіальні новини тощо. Таким чином, адресуючись волинському духовенству, журнал виконував дві основні функції: забезпечував його офіційними документами, необхідними у повсякденній роботі, та сприяв духовному, інтелектуальному збагаченню, підвищував загальний культурний і освітній рівень.

Як вже зазначалось, неофіційна частина вміщувала багато цікавих історико-краєзнавчих, етнографічних та інших матеріалів, які могли цікавити не тільки духовенство, але й різні верстви освіченої волинської публіки. Тому читачами журналу були вчителі, лікарі, службовці, студенти тощо. Цю категорію читачів ми розглядаємо як додаткову, а не основну.

Завдяки зусиллям викладачів Волинської духовної семінарії у журналі публікувалося дуже багато краєзнавчих матеріалів про Волинь. Зокрема, в неофіційній частині, крім досліджень про приходи, церкви, монастирі, духовні навчальні заклади Волині, біографій волинських ієрархів, хроніки подій, друкувалося багато матеріалів з історії культури і освіти на Волині, педагогіки, етнографії, книгознавства, статті морально-етичного спрямування тощо. Зокрема, на сторінках журналу розміщені ґрунтовні наукові праці викладача Волинської духовної семінарії М. Теодоровича «Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии», «История первоначального устройства Волынской духовной семинарии», історичні описи населених пунктів Волинської губернії священика А. Сендульського, краєзнавчі записки Л. Рафальського, А. Хойнацького та інші наукові розвідки, які інтелектуально збагачували населення Волині, запалювали бажання пізнавати свій край і його культуру. Ці дослідження не втратили свого наукового значення і до сьогодні, більшість із них лягли в основу публікацій багатьох сучасних краєзнавців.

Кременецька редакція «Волынских епархиальных ведомостей» подбала також про упорядкування покажчиків змісту журналу за перших сорок років його існування. Як додаток до журналу за 1888 р. (№ 4 – 29) друкувався «Предметный указатель содержания неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за первые 20 лет их существования (сентябрь 1867 – август 1887 гг.)» [17], який у зброшурованому вигляді зберігається у багатьох бібліотеках та музеях України. У тому ж році він був опублікоаний у Почаєві окремим виданням із зазначенням автора, Ювеналія Тиховського, та авторською передмовою [18]. Це один із кращих зразків вітчизняних покажчиків змісту місцевих періодичних видань. Увесь матеріал у покажчику групується в три основні розділи: історія, проповідництво, бібліографія. Розділ «Історія» поділяється на більш дрібні тематичні рубрики, присвячені загальній, слов'янській та українській історії. Виділено окремий підрозділ «Волинь», який є своєрідним предметно-географічним покажчиком і подає інформацію про окремі повіти та населені пункти Волині. Далі ідуть розділи релігійної тематики: проповідництво, догматичне і порівняльне богослів'я, літургіка та ін. Завершує покажчик розділ «Бібліографія», до складу якого входить «Алфавітний покажчик авторів і назв статей, вміщених у «Волынских епархиальных ведомостях». Таким чином, ми бачимо досконалий науково-довідковий апарат, що поєднує у собі предметний, географічний, алфавітний покажчик і дозволяє легко орієнтуватися у змісті часопису за тривалий період часу.

Одразу ж після публікації покажчик одержав високу оцінку вчених, краєзнавців, бібліографів. Зокрема, відомий історик та бібліограф О. М. Лазаревський, порівнюючи покажчики змісту Подільських, Волинських та Полтавських єпархіальних відомостей, які були опубліковані в 1888 - 1889 рр., відвів покажчику Ю. Тиховського перше місце, зазначивши: «… указатель г. Тиховского составлен настолько обстоятельно, что его можно поставить образцом для других работ сего рода» [19]. У зв'язку з цією високою оцінкою не можна не звернути увагу читачів на той факт, що в момент видання покажчика його автор був 19-річним семінаристом Волинської духовної семінарії (особистості Ювеналія Тиховського та його краєзнавчій спадщині присвячені публікації М. Манько [20, 21, 22]).

Хронологічно продовжує покажчик Ю. Тиховського «Указатель статей, помещённых в неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за второе двадцатилетие их существования (с сентября 1887 по декабрь 1907 года включительно)», виданий у 1909 р. в Почаєві [23]. Він був підготовлений колишньою кременецькою редакцією уже після зміни місця видання журналу з Почаєва на Житомир (цей факт є ще одним свідченням не байдужого ставлення редакції до потреб своїх читачів). Цей покажчик не поступається в якості попередньому, хоча в ньому застосовані інші методичні прийоми.

Необхідно відзначити, що кременецька редакція журналу завжди надавала великого значення бібліографічній оснащеності свого видання. Як вже зазначалося, редакторами журналу були високоосвічені люди, які цінували книгу, як джерело знань, духовну та наукову скарбницю, розуміли її вплив на формування освітнього і культурного рівня читача, тому журнал є зразком бібліографічної культури періодичного видання.

Ще у першому номері журналу, де була викладена програма неофіційної частини, зазначалося, що в ньому регулярно друкуватимуться «известия о книгах духовного содержания и о духовных периодических изданиях с краткими отзывами о важнейших новостях духовной культуры, а ровно о тех явлениях культуры светской, которыми затрагиваются духовные предметы» (1867, № 1, с. 6). Журнал ніколи не відступав від цієї програми. Протягом всієї його п'ятдесятирічної історії в часописі була постійна рубрика «Печать», в якій вміщувалися розгорнуті анотовані списки літератури релігійного змісту, що видавалась у Російській імперії; на обгортках друкувалася книготорговельна та видавнича інформація; часто на сторінках журналу ми зустрічаємо розгорнуті тематичні огляди передових газетних статей з приводу актуальних подій суспільного життя («Передовые статьи газет по поводу…», «Отзывы печати о …»).

На початку XX століття журнал почав особливу увагу приділяти керівництву читанням, важлива роль у якому відводилася рекомендаційній бібліографічній інформації. Рекомендація окремих книг і їх критична оцінка здійснювалися ще з перших років існування журналу, проте на початку XX століття рекомендація літератури набула системного характеру і в журналі з'являються постійні рубрики:

– «Из обозрения духовных журналов», в якій подаються розгорнуті огляди (до 6 сторінок) статей з часописів релігійного змісту, що видавались в Російській імперії в поточному місяці. Огляди носять рекомендаційний характер, зокрема вказується, які статті є особливо цінними, на які необхідно звернути увагу тощо;
– «Светская печать о духовенстве», в якій подається критична інформація про художні твори (видані як окремими книгами, так і вміщені на сторінках періодичних видань), головними героями яких є духовні особи. Часто ця інформація переростає в розгорнуті статті – аналізи художніх творів, акцентується увага на моральних якостях священиків, проблемах їхнього буття;
– «Отклики», в якій вміщуються читацькі відгуки та рецензії (обсягом 2 – 3 сторінки) на нові книги і статті. Часто такі відгуки переростають у дискусії читачів з приводу тих чи інших матеріалів і активно підтримуються редакцією часопису.

У 1908 р. редакція журналу переїхала до Житомира. В останнє десятиріччя його обличчя суттєво змінилося. Щодо зовнішньої форми, то можна назвати ці зміни позитивними: збільшилася його періодичність, формат, зі спільною нумерацією сторінок почали видаватись обидві частини журналу, зріс обсяг неофіційної частини. Проте не можна назвати позитивними зміни, які відбулись у змісті видання. Ми вже не бачимо тут тих ґрунтовних краєзнавчих праць з історії і культури Волині, які публікувались у кременецький період. Їх витісняють проблеми світського життя; через журнал духовенство поступово втягується у суспільне життя, робиться дійовою особою тої складної політичної ситуації, яка склалась у перше десятиліття ХХ століття (більш детально про ці процеси див.[1, с. 71-81; 3, с. 204 – 226; 25, с. 106 - 129]).

Незважаючи на деякі негативні тенденції, які виявилися на заключному етапі існування журналу, в цілому він заслуговує дуже високої оцінки, тому ніяк не можна погодитися з твердженням київських пресознавців про те, що «…. видання мало чітко виражений цареславно-чорносотенний характер…» [24, с. 63]. Кременецький період в історії журналу можна вважати найбільш динамічним і цікавим. Завдяки старанням, духовному та інтелектуальному потенціалу викладачів Волинської духовної семінарії «Волынские епархиальные ведомости» були перетворені у поліфункціональний журнал, який успішно поєднував інформаційні, освітні, наукові та довідкові функції. Впродовж десятиріч він сприяв духовному та інтелектуальному збагаченню читачів, підвищував загальний освітній і культурний рівень як духовенства, так і інших верств освіченої волинської публіки. Величезний інформаційний та довідковий потенціал журналу забезпечив йому надзвичайно високу популярність і у сучасних дослідників історичної Волині.

Джерела та література

1. Бойко А. Преса православної церкви в Україні 1900 – 1917 рр. : Культура. Суспільство. Мораль. – Дніпропетровськ, 2002. – 306 с.
2. Жилюк С. І. Російська православна церква на Волині (1793 – 1917 рр.). – Житомир : Журфонд, 1996. – 176 с.
3. Мілясевич І. В. Періодичні видання Волинської губернії ХІХ – початку ХХ століття : історико-бібліографічне дослідження / НАН України; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Наук. – дослід. центр періодики. – Львів, 2004. – 376 с.
4. Волянюк Т. Волинські єпархіальні відомості – концептуальна модель та змістове насичення // Волинська духовна семінарія (до 20-річчя відродження) : збірник матеріалів наук.-практ. конф. – Луцьк : ВАТ «Волин. обл. друкарня», 2010. – С. 36-38.
5. Кошель О. М. Роль «Подольских епархиальных ведомостей» і «Волынских епархиальных ведомостей» у становленні та розвитку історико-регіональних досліджень // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам`янець-Подільський, 2004. – Т. 4. – С. 298-306.
6. Дениско Л. Духовні журнали в Україні ХІХ – початку ХХ століття як відбиття розвитку та поширення православ`я // Бібл. вісн. – 1998. - № 4. – С. 51-53.
7. Левчук М. Періодика православної церкви на інформаційному просторі держави (на матеріалі преси Волині 1867 – 2006 рр.) // Учені записки Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. Сер. Філологічна. – 2006. – Т. 19, № 5. – С. 53-59.
8. Сидоренко Н. Становлення і розвиток преси Волинської губернії / Н. Сидоренко, Н. Сарапин // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – 2002. – Вип. 10. – С. 11-16.
9. Лукащук В. С. Роль «Волынских епархиальных ведомостей» у формуванні релігійної періодики Волинської губернії // Культурний простір Житомирщини – Волині ХІХ – ХХ століття : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2012 р., м. Житомир) : у 2-х т. - Житомир : Видавець М. Г. Косенко, 2012. – Т. 2. - С. 96-103.
10. Рункевич С. «Волынские епархиальные ведомости» // Православная богословская энциклопедия. – Санкт-Петербург, 1902. – Т. 3. – С. 798 – 803.
11. Теодорович Н. История первоначального устройства Волынской духовной семинарии и списки воспитанников, окончивших курс учения в ней в течении столетия её существования (1796 – 1896 гг.). – Почаев, 1901. – 1023 с.
12. Мілясевич І. В. Бібліотека Волинської духовної семінарії : кременецький період (1836-1901 рр.) // Вісн. Кн. палати. – 2001. - № 11. – С. 37-39.
13. Мілясевич І. В. Бібліотека Волинської духовної семінарії : острозький період (1796-1836 рр.) / І. Мілясевич // Вісн. Кн. палати. – 2002. - № 3. – С. 28-30.
14. : Библиография периодических изданий России. 1901 – 1916 : в 4 т. / под. общ. ред. В. Н. Барашенкова, О. Д. Голубевой, Н. Я. Морачевского. – Ленинград, 1958-1961.
15. Русская периодическая печать (1704 - 1894) : справочник. – Москва : Госполитиздат, 1959. – 835 с.
16. Русская периодическая печать (1895 - окт. 1917) : справочник. – Москва : Госполитиздат, 1957. – 351 с.
17. Предметный указатель содержания неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за первые 20 лет их существования (сентябрь 1867 – август 1887). – [Б.м.], [б.г.] – 256 с.
18. Тиховский Ю. Указатель содержания неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за первые 20 лет их существования (сентябрь 1867 – сентябрь 1887). – Почаев, 1888. – 252 с.
19. А. Л. [Рецензия] // Киевская старина. – 1889. – Т. 24. – С. 265. – Рец. на кн. : Двадцатилетие издания «Подольских ерархиальных ведомостей». – Каменец-Подольский, 1887; Указатель содержания неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за первые 20 лет их существования (сентябрь 1867 – сентябрь 1887). – Почаев, 1888; Указатель статей, помещённых в неоффициальной части «Полтавских епархиальных ведомостей» за 25 лет издания их. – Полтава, 1888.
20. Манько М. Ювеналій Тиховський – дослідник волинської книги // Волинська книга: історія, дослідження, колекціонування : наук. зб. – Острог, 2005. – Вип. 1. – С. 68-71.
21. Манько М. Ювеналій Тиховський і його волинезнавчий доробок // Діячі науки і мистецтва рідного краю у розвитку української національної культури: зб. матеріалів і тез наук. конф., 29-30 верес. 1998 р. – Рівне, 1998. – С. 24-28.
22. Манько М. Ювеналій Тиховський – краєзнавець і дослідник Волині // Історія міст і сіл Великої Волині: наук. зб. «Велика Волинь». – Житомир, 2002. – Т. 25, ч. 2. – С. 3 – 5.
23. Указатель статей, помещённых в неоффициальной части «Волынских епархиальных ведомостей» за второе двадцатилетие их существования (с сентября 1887 по декабрь 1907 года включительно).– Почаев: Типография Почаево-Успенской Лавры, 1909.– 207 с.
24. Сарапин Н. Періодика Волинської губернії 1838 – 1917 рр. // Українська періодика: історія і сучасність : доп. і повідомл. сьомої Всеукр. наук.-теор. конф. – Львів, 2002. – С. 62 – 64.
25. Жилюк С. І. Релігійна політика царизму на Волині (1793 – 1917 рр.) : моногр. / С. І. Жилюк, Б. Є. Бойко – Острог : вид-во НУ «Острозька академія, 2010. – 228 с.

З М І С Т

РОЗДІЛ 1
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Ю.Візітів
ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ ІСТОРІЇ 3

Н.Озерянский
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА СРЕДНЕГО ПОДНЕСТРОВЬЯ
И ВЕРХНЕГО ПРУТА В XII-XV СТ. И ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ 6

І.Синяк
РІЗНОВИДИ ЗАСВІДЧУВАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЛОВОДСТВІ
ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ 8

Р.Шеретюк
ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ САМОДЕРЖАВНО-СИНОДАЛЬНИХ
СТРУКТУР В ПЕРШІ РОКИ ПІСЛЯ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ГРЕКО-УНІАТІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ
І БІЛОРУСІ З РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ 1839 Р. 12

І.Рудянин
УЧАСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА У РОБОТІ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» 1868-1914 РР. 15

П.Леснича
ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ
У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ 17

С. Мартинчук
ОСНОВНІ ПРОМИСЛОВІ ЗАКЛАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ XX СТ. 20

В. Мишков
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ВІДРОДЖЕННЯ ЕСХАТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТАРООБРЯДНИЦТВА
В XX-XXI СТОЛІТТІ 22

Т. Герасимов
ЗАГОСТРЕННЯ ОПАЛЮВАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В МІСТАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В 1914 – 1917 РР. 24

Н.Щавлинский
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БЕЛОРУССКОГО ОБЩЕСТВА «ГАЙ» В ОДЕССЕ В 1917-1918 ГГ. 26

М.Марек
OBRONA LWOWA, A CZYN LISTOPADOWY – STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZASIE
WALK LISTOPADOWYCH 1918R 28

О.Вітюк
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОГИЛІВСЬКОГО ПОВІТУ В ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
(1914 – ЛЮТИЙ 1917 РР.) 30

Р.Давидюк
ВОЛОДИМИР ОСКІЛКО ЯК ВИРАЗНИК НАСТРОЇВ УЕНЕРІВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНІ 33

Л.Стафеєва
УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В РОКИ РЕПРЕСІЙ 20-30-Х РР. XX СТ. 36

О.Мазурок
ЗЛОЧИНИ УЧАСНИКІВ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ ПРОТИ ЖІНОК
ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 38

І.Музика
РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА» 40

Б.Паска
ІДЕЇ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА
КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ 44

О.Ворон
РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ 47

В.Докаш
ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ) 50

Ю.Ліннік
ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ 53

С.Жилюк
РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ЕКСПЕРТИЗИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНО-ЦЕРКОВНОЇ
СИТУАЦІЇ В СИСТЕМІ МІФОЛОГЕМ 56

О.Пальчевська
ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН-БАПТИСТІВ 60

О.Заворотній
БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА 63

РОЗДІ 2.
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

О.Озимчук
«ВЕЛИКЕ ШЕВОШЕ» 1355 РОКУ ЧОРНОГО ПРИНЦА: ГАСКОНСЬКИЙ АСПЕКТ 78

А.Блануца
МІСЦЕВІ УРЯДНИКИ У СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВАХ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ
У ПЕРІОД ДІЇ ПЕРШОГО ЛИТОВСЬКОГО СТАТУТУ 81

В. Константинов
ВЛИЯНИЕ КАЗАЦКО-ТАТАРСКИХ НАБЕГОВ НА СОСТОЯНИЕ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА
ВО ВРЕМЕНА ПРАВЛЕНИЯ ШТЕФАНА ТОМШЫ II 82

О.Левак
ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ
ПЕРІОДУ УРЯДУВАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА КАРДИНАЛА МАЗАРІНІ (40-50 РР. XVII СТ.) 86

В.Ціватий
ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (1814-1815 рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ
ТА ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ ДОБИ РАННЬОГО НОВОГО ЧАСУ (ПОГЛЯД ІЗ XXI СТОЛІТТЯ 89

В.Кравчук
О.Х. БЕНКЕНДОРФ НА ЧОЛІ ТРЕТЬОГО ВІДДІЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЙОГО
ІМПЕРАТОРСЬКОЇ ВЕЛИЧНОСТІ КАНЦЕЛЯРІЇ 92
92
Д.Шрестха
ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТТОН – ВИЗВОЛИТЕЛЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ 94

Л.Валюх
БРИТАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КОЛА ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ
У СХІДНІЙ АФРИЦІ (80 – ТІ РОКИ XIX СТ.) 97

С.Косяк
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 80-х років XIX ст.) 100

Н.Плюта
ПОЗИЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ КІЛ І ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ФРАНКО-АНГЛІЙСЬКИХ
КОЛОНІАЛЬНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ 102

М.Стадніцька
ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ
У XIX СТОЛІТТІ 106

В.Табунов
ПОЗИЦИЯ ЕПИСКОПАТА БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ О РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ
ЕПАРХИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ НАЧАЛА XX СТОЛЕТИЯ 107

В.Черній, А.Черній
«СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ 110

Г.Савчук
КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА 112

Р.Іляшенко
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН 114

В.Вавуліч
РОСІЙСЬКО-СЕРБСЬКІ ВОЄННІ ВІДНОСИНИ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РОКІВ) 116

М.Глібіщук
ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ НА БІЛОМУ ПІВДНІ У 1918 Р. 118

С.Боголейша
БЕЛОРУССКИЙ ВОПРОС В СРЕДНЕЙ ЛИТВЕ 1920-1922 гг. 121

А.Кукса
СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА И ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В БЕЛАРУСИ В 1920-1925 ГГ. 123

О.Тук
ДІЯЛЬНІСТЬ КУ-КЛУКС-КЛАНУ 1920-Х РР.:
КОЛІР ШКІРИ ЛЮДИНИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗЛОЧИННОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ 126

Ю.Тимошенко
ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО СПОРТИВНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В ЄВРОПІ 127

І.Гураль
УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНОКОНФЕСІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ
НА ХОЛМЩИНІ І ПІДЛЯШШІ 130

Т.Кузьма
СПАЛЕННЯ КНИГ В НАЦИСТСЬКИЙ НІМЕЧЧИНІ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ НІМЦІВ 133

Г.Невинна
ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ КРАЇНИ
НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ У 1930-Х РОКАХ 136

Ю.Терешко
ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ
(30-40-ВІ РР. XX СТ.) ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ ПУТІНСЬКОЇ РОСІЇ. ЧАСТИНА 1 138

П.Савчук
1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ) 141

Ю.Карповець
ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ
ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВТРАТ 143

Р.Постоловський
ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 50-Х – 60-Х РОКІВ XX СТ.: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ 147

І.Філіпчук
О. ШИК: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» 150

Р.Сіромський
ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ РСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ
(1960–1970-ті роки) 153

А.Малярчук
ПРОБЛЕМИ РОЗКОЛУ ВСЕСОЮЗНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН-БАПТИСТІВ
У 60 РОКАХ XX СТ. 156

А.Слесаренко
«ВИШУКАНО НЕОТЕСАНИЙ ЗВУК»*: З ІСТОРІЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ 70-80-Х РОКІВ XX СТ.
В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 159

В.Максимчук
ПОНТИФІКАТ ІВАНА ПАВЛА ІІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ 161

Д.Довгаль
ГЕНОЦИД У РУАНДІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕНОГО ЗЛОДІЙСТВА 162

Т.Опанасюк
ФЕНОМЕН ОБ'ЄДНАНОЇ ОПОЗИЦІЇ У РОСІЇ В 1990-ТІ РОКИ 164

В.Дуляницький
ГЕОПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ 167

А.Грубінко
АТЛАНТИЗМ ЯК ПРИНЦИП І ФАКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ
У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ 168

І.Мартинчук
СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1993-2004 РР.
В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ 171

Б.Сипко
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ІМАМІВ ФРАНЦІЇ НА ЗЛАМІ XX – XXI ст. 174

О.Мельничук
НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА БАВАРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 177

М.Урбан
МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ ЯК ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМИН ТА КОНФЛІКТІВ: КАЗУС ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ 180

О.Будько
КРИЗА СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ У МИРОТВОРЧОСТІ 184

О.Полюхович
«ТЯГАР БІЛОЇ ЛЮДИНИ» В XXI СТ.: МАЗОХІЗМ ЧИ СПОКУТУВАННЯ ВИНИ?! 188

В.Дубей, В.Маліченко
МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ 190

В.Космина
РЕЦЕПЦІЇ ЧУЖИХ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ У КОНТАКТАХ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ
(СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ) 193

В.Бутинський
РЕЛІГІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН 198

Т.Шамсутдинова-Лебедюк
БАГАТОЖЕНСТВО ТА ІСЛАМ 199

РОЗДІЛ 3
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

М.Федоришин
ФЕНОМЕН ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ 202

І.Кирилюк
ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДОРОГОБУЖА 206

Л.Бородинська
ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ 207

М.Василишин
ДОКУМЕНТИ ПАЛАЦУ ГРАФІВ ПОТОЦЬКИХ У КРИСТИНОПОЛІ-ЧЕРВОНОГРАДІ
ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН 211

Ю.Войчун
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ. 212

І.Мілясевич
ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ»
(КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ 215

П.Мачелюк
ДЕТЕРМІНАНТИ ЧЕСЬКОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВОЛИНІ 218

Г.Рачковський
РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ
НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст. 220

К.Яремко
КИЇВСЬКЕ ОХОРОННЕ ВІДДІЛЕННЯ В 1903-1905 РОКАХ (ЗА МЕМУАРАМИ ОЛЕКСАНДРА СПІРИДОВИЧА) 222

Н.Кінд-Войтюк
МУЗЕЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У М. ЛУЦЬКУ У 1920-Х-1930-Х РОКАХ 225

В. Доброчинська
РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ – ОСЕРЕДОК ПЛАСТОВОГО РУХУ НА ВОЛИНІ (1923–1930 РР.) 228

А.Сорокун
ПОЛЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ У ВИСВІТЛЕННІ ПЕРІОДИЧНОГО ЖУРНАЛУ
«УКРАЇНСЬКА НИВА» 1926-1936 РР. 231

А.Жив'юк
«КУРКУЛІ» ТА «ІНДУСИ» ПРОТИ КОЛГОСПІВ:
ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА РІВНЕНЩИНІ 234

Н.Мащенко
ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДІ НА РОВЕНЩИНІ В ПОВОЄННИЙ ЧАС 238

Л.Шугаєва
РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ЮРОДСТВА
У СХІДНІЙ І ЗАХІДНІЙ ХРИСТИЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ 241

І.Булига
ВІРУЮЧИЙ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ (40–80-ТІ РР. XX СТ.) 243

В. Закревський
КРАЄЗНАВЧІ СТЕЖИНИ І. Г. ПАЩУКА (1938–2013) – ДОСЛІДНИКА РІВНЕНЩИНИ 245

В.Сивак
НАРОДНІ МЕБЛІ У СЕЛЯНСЬКОМУ ЖИТЛІ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ
КІН. XIX – СЕРЕДИНИ XX СТ.: ПОЛИЦЯ, МИСНИК 247

А.Зюбровський
ПІКНА ДІЖА У НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ:
ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ 252

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

А.Пословська
ІСТОРІЯ ВОЛИНІ РИМСЬКОГО ЧАСУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ (АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ) 258

А.Малов
ПОЛК ВОЕВОДЫ ГРИГОРИЯ ЛЕОНТЬЕВИЧА ВАЛУЕВА НА НЕВЕЛЕ
В 122 (1613/14) ГОДУ: СПИСОК И ВЕРСТАНИЕ 260

Д.Ващук
ЛИТОВСЬКА ДОБА НА ПОДІЛЛІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЮХИМА СІЦІНСЬКОГО 268

І.Гілевич
З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ЖИТЛОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО БУДІВНИЦТВА
ВОЛИНЯН УПРОДОВЖ XIX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ. 269

Р.Тарнавський
ГОЩАНЩИНА 1930–1940-х РОКІВ У СПОГАДАХ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА АРСЕНТІЙОВИЧА МАКАРЧУКА 273

І.Петрович
ІСТОРІЯ МІСТА ВОЛОДИМИРА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ 276

С.Грипич, Г.Семенюк
ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ 278

Ю.Бойко, О.Березовська, І.Шарабанова
СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
НАН УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ 282

С.Старовойт
НОВІ ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ НАУКИ: АРХІВ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ А.О.ЛЕБЕДЄВА
У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХІВОЗНАВСТВА НБУВ 287

І.Хромова
ІКОНОГРАФІЯ У НУМІЗМАТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ 289

В.Божанов
ИСТОРИЯ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ 291

РОЗДІЛ 5
РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Л.Шугаєва
ПОСІБНИК, ЯКИЙ СЛУГУВАТИМЕ ЛЮДЯМ
Сторінками історії: Рівненський державний гуманітарний університет у книгах та періодичних виданнях :
наук.-допом. бібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка :
уклад.: С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Л. В. Ковальчук, Л. С. Кушка. – Рівне : РДГУ, 2015. – 490 с. 294

Л.Галуха
ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЕСІЙНОГО ПИТАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ
З РІЧЧЮ ПОСПОЛИТОЮ
(Рец.: Шеретюк В. Українське дисидентське питання в політичних відносинах Росії і Речі Посполитої
(кінець XVII–XVIII ст.) / Валерій Шеретюк. – Рівне : О. Зень [вид.], 2015. – 223 с. : іл.) 295

Л.Галуха, Л.Бородинська
РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ЕМІГРАНТІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ МІЖВОЄННОЇ ПОЛЬЩІ
(Рец.: Давидюк Р. П. З поляками за Україну: Наддніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті
міжвоєнної Волині. Монографічне видання / Р.П.Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.) 296

Л.Галуха
ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТИЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ
(Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі
(з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл. 297

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 298

ЗМІСТ 301

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 26

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Вікторія Кравчук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015